

Kinne härad

208. Bredsäters sn, Kyrkbacken. Nu i Västergötlands museum, Skara

Pl. 176

Litteratur: G. Rudberg, Brev t. S. Welin ³⁰/₄ 1914 (VFA); H. Jungner, Anteckningar ¹²/₃ 1933, ¹⁴/₇ 1934, ¹³/₈ 1937 (ATA), Skrivelse t. Riksantikvarien ¹²/₇ 1939 (ATA); Västergötlands Fornminnesförening, Skrivelse t. Statens historiska museum ¹¹/₂ 1939 (ATA); Sveriges Geologiska Undersökning, Skrivelse t. Riksantikvarieämbetet ⁹/₆ 1939 (ATA).

Äldre avbildning: Osign. teckning (ATA).

I Västergötlands museum i Skara förvaras med inv.nr 6896 ett stycke av en brynsten, enligt uppgift av givaren, professor G. Rudberg, funnet i en bäck nära gården Kyrkbacken i Bredsäters socken.

Föremålet är av svart skiffer, har en längd av 24 cm, bredd (i den stympade ändan) av 4,5 cm; tjockleken är 1,6–2 cm. Den ena bredsidan har dubbla rader av runliknande tecken, som i de flesta fall erinra om binden-runor. En viss symmetrisk anordning med tecknen upprepade i par, ibland spegelvända, är synbarligen avsiktlig. Inskriften ger icke någon begriplig mening. Enligt Rudberg lär Adolf Noreens uppfattning ha varit, att tecknen anbragts på måfå i trolldomssyfte. På de »runtecken» av snarlik art, som förekomma på en norsk blyamulett från Haraton i Akershus fylke (NIyR 550), har M. Olsen liknande synpunkter. Såväl Haraton-amuletten som blykorset från Alshus i Østfold (NIyR 548) »synes å være beregnet på tegnenes massevirkning, og de frembyr lite til sammenligning med virkelig runeskrift».

År 1938 fick föremålet ny aktualitet genom ett meddelande till Riksantikvarieämbetet om ett liknande föremål, anträffat omkring år 1916 under plöjnings- eller harvningsarbete å en åker hörande till hemmanet Påvarp i Hömbs socken, Vartofta härad, av dåvarande ägaren till nämnda gård Karl Svensson, av vilken jag erhöll detsamma» (notarien Thomas Larsson, Bogstorp, Tidaholm). Fyndet från Påvarp, Vg 226, är också ett stycke av ett skifferbryne, 14,2 cm långt, 4,3 cm brett, 1–2 cm tjockt, med en inskrift av samma slag som på Bredsätersfragmentet. Ena ändan har en tvär avslutningsyta.

Då både ristning, stenart och form hos de båda fragmenten företedde mycket stora likheter, låg miss-tanken nära till hands, att de båda skifferstyckena voro delar av samma bryne, oaktat avståndet mellan de båda uppgivna fyndorterna är nära fem mil. Frågan hänsköts till Sveriges Geologiska Undersökning, som den ⁹/₆ 1939 gav följande utlåtande: »Bergarten består i båda bitarna av skiffer, i vilken den ursprungliga lagringen är riktad vinkelrätt mot skiffrihetsplanet. Den större biten [Vg 208] utgöres emellertid av en relativt glimmerfattig skiffer med smalare lager av glimmerrik beskaffenhet, medan den mindre biten [Vg 226] består av en homogen, tätare, glimmerrik skiffervariant. Detta förhållande behöver icke utesluta möjligheten av att de båda bitarna utgöra delar av ett större stycke, dock finnes intet positivt skäl, som talar härför, och förhållandet torde snarast få anses osannolikt. Däremot kunna båda bitarna härstamma från samma skifferfyndighet, vilket av bergartsbeskaffenheten i dess helhet göres sannolikt.» Det kan tilläggas, att de båda skifferstyckena av allt att döma ha ristats av samma hand. Det är ovedersägligt, att ristaren har tagit intryck av medeltida runskrift (»r-runan» med slutet bistav, »s-runan»), ja mycket möjligt, att inskrifterna äro medeltida.